

[Etusivu](#) > ... > [Perhe- ja Perintöoikeudelliset Asiat](#) > [Vanhempainvastuu: Huoltajuus ja Tapaamisoikeus](#) > Latvia

Vanhempainvastuu: huoltajuus ja tapaamisoikeus

Sisällön tuottaja:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

Latvia

1 Mitä lakitermi "lapsen huolto" käytännössä tarkoittaa? Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia lapsen huoltajalla on?

Vanhemmat ovat lapsen huoltajia tämän täysi-ikäisyyteen saakka.

Huoltajuudella tarkoitetaan vanhemman oikeutta ja velvollisuutta huolehtia lapsesta ja tämän omaisuudesta sekä edustaa lasta henkilö- ja varallisuussuhteita koskevissa asioissa.

Lapsesta huolehtimisella tarkoitetaan lapsen hoitamista ja valvontaa sekä oikeutta päättää lapsen asuinpaikasta.

Lapsen hoitaminen määritellään lapsen elatukseksi eli se on huolehtimista siitä, että lapsi saa ravinnon, vaatteet, asunnon ja terveydenhoidon, sekä huolehtimista lapsen henkilökohtaisesta hygieniasta, koulutuksesta ja kasvatuksesta. Näin tuetaan lapsen henkistä ja fyysistä kehitystä ottaen asianmukaisesti huomioon lapsen persoonallisuus, taidot ja taipumukset ja valmistetaan lasta yhteiskuntaa hyödyttävään työhön.

Lapsen valvonnalla tarkoitetaan lapsen turvallisuudesta huolehtimista ja ulkopuolisilta vaaroilta suojelemista. Lapsen asuinpaikan valintaa koskevalla oikeudella tarkoitetaan lapsen maantieteellisen asuinpaikan valintaa sekä asumismuodon valintaa.

Lapsen omaisuudesta huolehtimisella tarkoitetaan lapsen omaisuuden säilyttämistä ja käyttämistä sen suojelemiseksi ja arvon lisäämiseksi.

2 Kuka lapsen huoltaja yleensä on?

Yhdessä asuvat vanhemmat toimivat yhdessä lapsen huoltajina. Vaikka vanhemmat asuvat erillään, heidän yhteinen vanhempainvastuunsa jatkuu. Lapsen hoidosta ja huollosta vastaa se vanhempi, jonka luona lapsi asuu. Vanhempien on kuitenkin päätettävä yhdessä asioista, joilla on merkittävä vaikutus lapsen kehitykseen.

3 Voidaanko lapselle määrätä muu huoltaja, jos lapsen vanhemmat eivät kykene tai ovat haluttomia toimimaan lapsensa huoltajina?

Jos lapsen terveys tai henki vaarantuu vanhemmasta johtuvista syistä (joko vanhemman tahallisen käytöksen tai laiminlyönnin takia) tai jos vanhempi käyttää väärin oikeuksiaan tai ei pidä huolta lapsesta ja valvo häntä ja siten vaarantaa lapsen fyysisen, henkisen tai moraalisen kehityksen, tuomioistuimien voi poistaa huoltajuuden kyseiseltä vanhemmalta.

Kun tuomioistuin poistaa huoltajuuden vanhemmalta, se samalla uskoo lapsen huollon yksin toiselle vanhemmalle. Jos huoltajana toimiva vanhempi ei pysty suojelemaan lasta asianmukaisesti vaaroilta tai jos molemmilta vanhemmilta on poistettu huoltajuus, tuomioistuin velvoittaa perhetuomioistuimen (*bāriņtiesa*)

sijoittamaan lapsen kodin ulkopuoliseen hoitoon.

4 Kuinka huoltajuudesta päätetään silloin kun vanhemmat eroavat tai muuttavat erilleen?

Vaikka vanhemmat asuvat erillään, heidän yhteinen vanhempainvastuunsa jatkuu. Lapsen hoidosta ja huollosta vastaa se vanhempi, jonka luona lapsi asuu. Vanhempien on kuitenkin päätettävä yhdessä asioista, joilla on merkittävä vaikutus lapsen kehitykseen. Vanhempien välisiä riitoja käsitellään perheasioiden tuomioistuimessa (*bāriḡtiasa*), ellei laissa muuta säädetä. Vanhempien yhteishuoltajuus päättyy, jos toinen vanhemmista määrätään lapsen ainoaksi huoltajaksi vanhempien välisellä sopimuksella tai tuomioistuimen päätöksellä.

5 Jos vanhemmat pääsevät sopimukseen lapsen huoltajuudesta, miten sopimus saadaan oikeudellisesti sitovaksi?

Silloin kun vanhemmat tekevät sopimuksen vanhempainvastuusta ja noudattavat sopimusta vapaaehtoisesti, sopimukselle ei tarvita viranomaisen tai tuomioistuimen hyväksyntää.

6 Jos vanhemmat eivät pääse yksimielisyyteen lapsen huoltajuudesta, mitä muita keinoja asian ratkaisemiseksi on tuomioistuinkäsittelyn lisäksi?

Erimielisyydet ja riidat ratkaistaan perhetuomioistuimessa.

Myös sovittelu voi olla tehokas keino ratkaista perheriitoja. Tällöin riitaan pyritään löytämään osapuolten hyväksymä ratkaisu puolueettomana kolmantena osapuolena toimivan sovittelijan avulla kuuntelemalla molempien osapuolten odotuksia ja tarpeita. Oikeusministeriö on toteuttanut yhteistyössä sertifioitujen sovittelijoiden neuvoston kanssa [valtion talousarviosta maksettavan perheriitojen sovitteluohjelman](#), jossa perheillä on mahdollisuus osallistua valtion kustannuksella viiteen tunnin pituiseen sovitteluistuntoon. Pienituloisiksi tai vähävaraisiksi luokitelluille perheille maksetaan seitsemän tunnin pituista istuntoa.

7 Jos vanhemmat vievät asian oikeuteen, mistä lapseen liittyvistä asioista tuomari voi päättää?

Jos vanhemmat vievät asian oikeuteen, he voivat hakea joko yhteis- tai yksinhuoltajuutta. Tarvittaessa tuomari päättää myös muun muassa elatukseen ja asuinpaikkaan liittyvistä kysymyksistä. Yksinhuoltajana toimiva vanhempi vastaa lapsen huollosta, mihin kuuluu myös oikeus toimia lapsen puolesta henkilö- ja varallisuussuhteita koskevissa asioissa ja oikeus päättää lapsen asuinpaikasta. Molemmilla vanhemmilla on velvollisuus ja oikeus säilyttää henkilökohtainen suhde ja suora yhteys lapseen. Tämä sääntö on voimassa myös silloin, kun lapsi ei enää asu perheensä tai toisen tai kummankaan vanhempansa luona. Muualla kuin lapsensa kanssa samassa taloudessa asuvalla vanhemmalla on oikeus saada tietoja lapsestaan, erityisesti lapsensa kehityksestä, terveydestä, koulumenestyksestä, mielenkiinnon kohteista ja elinolosuhteista. Lapsen huoltajuutta koskevat vanhempien erimielisyydet olisi ratkaistava lapsen etu huomioon ottaen, ja lapsen mielipidettä olisi kuultava, jos lapsi kykenee sen ilmaisemaan.

8 Jos tuomioistuin päättää, että huoltajuus kuuluu yksin toiselle vanhemmista, tarkoittaako tämä, että hän saa päättää kaikista lasta koskevista asioista kysymättä toiselta vanhemmalta?

Vanhemmalla, joka toimii yksinhuoltajana, on kaikki huoltajalle kuuluvat oikeudet ja velvollisuudet. Kummallakin vanhemmalla on velvollisuus huolehtia lapsen elatuksesta kykyjensä ja taloudellisten olosuhteidensa mukaan, kunnes lapsi kykenee elättämään itsensä.

Vanhempien velvollisuus huolehtia lapsensa elatuksesta ei pääty, vaikka lapsi asuisi erillään perheestään ja vaikka hän ei enää asuisi toisen tai kummankaan vanhempansa luona.

Kun tuomioistuimet myöntävät yksinhuoltajuuden, ne ottavat huomioon asiaan liittyvät olosuhteet eli sen, kumman vanhemman luona lapsi asuu hakemuksen jättämishetkellä ja kumpi vanhempi vastaa lapsen päivittäisestä huollosta. Lapsella on oikeus säilyttää henkilökohtainen suhde ja suora yhteys molempiin vanhempiin (tapaamisoikeus). Molemmilla vanhemmilla on velvollisuus ja oikeus säilyttää henkilökohtainen suhde ja suora yhteys lapseen. Muualla kuin lapsensa kanssa samassa taloudessa asuvalla vanhemmalla on oikeus saada tietoja lapsestaan, erityisesti lapsensa kehityksestä, terveydestä, koulumenestyksestä, mielenkiinnon kohteista ja elinolosuhteista. Yksinhuoltajuuden myöntäminen vanhemmalle ei tarkoita sitä, että toinen vanhempi menettää lapsen huoltoa koskevan oikeutensa.

9 Jos tuomioistuin päättää, että vanhemmilla on yhteishuoltajuus, mitä se käytännössä merkitsee?

Silloin kun vanhemmilla on yhteishuoltajuus, kumpikin voi toimia lapsen puolesta henkilö- ja varallisuussuhteita koskevilla asioilla. Vanhemmat päättävät yhdessä kaikista lapsen kehitystä koskevista kysymyksistä.

10 Minkä tuomioistuimen tai viranomaisen puoleen tulee kääntyä, jos halutaan laittaa lapsen huoltoasia vireille? Mitä muodollisuuksia tähän liittyy ja mitkä asiakirjat hakemukseen tulee liittää?

Lapsen huoltajuutta ja tapaamisoikeutta koskevat hakemukset toimitetaan lapsen asuinpaikan tuomioistuimeen. Lapsen huoltajuutta ja tapaamisoikeutta koskevia hakemuksia käsiteltäessä vanhempien rekisteröidyn asuinpaikan katsotaan olevan myös lapsen asuinpaikka. Jos vanhempien rekisteröidyt asuinpaikat sijaitsevat eri hallintoalueilla, lapsen asuinpaikaksi katsotaan sen vanhemman rekisteröity asuinpaikka, jonka luona lapsi asuu. Jos lapsen vanhemmilla tai lapsella ei ole rekisteröityä asuinpaikkaa, lapsen asuinpaikkana pidetään vanhempien asuinpaikkaa.

Hakemus on jätettävä Latvian siviiliprosessilain (*Civilprocesa likums*) 128 §:n mukaisesti. Hakemukseen liitettävät asiakirjat on ilmoitettu Latvian siviiliprosessilain 129 §:ssä.

Hakemukseen voidaan liittää myös perhetuomioistuimen asiaa koskeva lausunto.

11 Mitä menettelyä näissä asioissa sovelletaan? Onko kiireellisiä tilanteita varten erityistä menettelyä?

Siviiliasioiden oikeudenkäyntimenettelystä säädetään Latvian siviiliprosessilaissa. Tuomioistuin käsittelee lapsen oikeuksien ja lapsen edun suojelemiseen liittyvät asiat kiireellisinä. Tuomioistuin pyytää perhetuomioistuimen lausuntoa lapsen huoltajuuden myöntämiseen, lapsen hoitoon ja tapaamisoikeuteen liittyvissä asioissa. Tuomioistuin kutsuu lapsen edustajan oikeudenistuntoon ja pyytää häntä selvittämään lapsen mielipiteen, jos lapsi kykenee sen ilmaisemaan ikänsä ja kehitystasonsa puolesta.

Tuomioistuin käsittelee siviiliasiat julkisissa istunnoissa lukuun ottamatta muun muassa lasten huoltajuutta ja tapaamisoikeutta koskevia asioita. Alaikäisten edun vuoksi asia tai osa siitä voidaan käsitellä suljetuin ovin osapuolen perustellusta pyynnöstä tai tuomioistuimen harkinnan mukaan.

Osapuolet voivat esittää tuomioistuimelle perustellun pyynnön asian käsittelemiseksi kiireellisenä, minkä jälkeen tuomioistuin tutkii pyynnön.

Tuomioistuin voi jommankumman osapuolen pyynnöstä päättää, että päätökset tai päätöksen osat, jotka koskevat lapsen elatusta tai liittyvät lapsen huoltajuus- ja tapaamisoikeusasioihin, on pantava täytäntöön välittömästi.

Tuomioistuin voi jommankumman osapuolen pyynnöstä tehdä päätöksen väliaikaisen elatusavun maksamisesta. Väliaikaista elatusapua maksetaan siihen saakka, kunnes tuomioistuin tekee varsinaisen päätöksensä.

12 Myönnetäänkö oikeudenkäyntikuluihin oikeusapua?

Taloudellista tukea oikeusapua varten voi hakea henkilö, joka on lainsäädännössä vahvistetulla menettelyllä luokiteltu vähätuloiseksi tai vähävaraiseksi. Taloudellista tukea oikeusapua varten voi hakea myös henkilö, joka äkillisesti (luonnonkatastrofin, ylivoimaisen esteen tai muiden hänestä itsestään riippumattomien olosuhteiden vuoksi) joutuu sellaiseen taloudelliseen tilanteeseen, ettei hän pysty puolustamaan oikeuksiaan, tai joka joutuu kokonaan valtion tai kunnan huollettavaksi (jäljempänä "erityistilanteessa olevat henkilöt").

Tuomioistuimien tai tuomarien asianomaisen henkilön perustellusta pyynnöstä tarkastella tämän taloudellista tilannetta ja vapauttaa tämän maksamasta oikeudenkäyntikuluja tai alentaa niitä, keskeyttää pakollisten oikeudenkäyntikulujen maksamisen tai jakaa maksut eriin.

Siviiliprosessilain mukaisesti hakijat vapautetaan lapsen elatusavun perintää koskevien oikeudenkäyntikulujen maksamisesta.

13 Voiko lapsen huoltoa koskevaan päätökseen hakea muutosta?

Tuomioon voi hakea muutosta yleisen menettelyn mukaisesti tekemällä valituksen aluetuomioistuimeen (*Apgabaltiesa*) tai kassaatiovalituksen korkeimpaan oikeuteen (*Augstākajā tiesa*).

14 Joissain tapauksissa lapsen huoltoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa täytyy hakea tuomioistuimelta tai toiselta viranomaiselta. Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

Tuomioistuimen antamat päätökset on pantava täytäntöön sen jälkeen, kun ne ovat saaneet oikeusvoiman, tai heti, mikäli ne on julistettu heti täytäntöönpanokelpoisiksi.

Niiden täytäntöönpanosta vastaavat haastemiehet.

15 Millä tavoin tulee menetellä, jos halutaan, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama huoltajuspäätös tunnustetaan ja pannaan täytäntöön tässä jäsenvaltiossa?

Ulkomaisten tuomioistuinten päätösten tunnustaminen ja täytäntöönpano on Latviassa uskottu tuomioistuimille.

Ulkomaisten tuomioistuinten päätökset tunnustetaan ja pannaan täytäntöön siviiliprosessilaissa vahvistetun menettelyn ja tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 mukaisesti.

Päätöksen täytäntöönpanoa koskeva hakemus toimitetaan alioikeudelle, joka on toimivaltainen sen henkilön vakituisen asuinpaikan alueella, jota vastaan täytäntöönpanoa haetaan, tai lapsen, johon täytäntöönpano liittyy, vakituisen asuinpaikan alueella. Tuomioistuin antaa päätöksen täytäntöönpanoa tai täytäntöönpanon hylkäämistä koskevan yhden tuomarin kokoonpanossa. Tuomari tekee ratkaisunsa hakemuksen ja sen liitteiden perusteella kymmenen päivän kuluessa hakemuksen toimittamisesta. Asianosaisia ei kutsuta kuultaviksi.

16 Minkä tuomioistuimen puoleen tulee tässä jäsenvaltiossa kääntyä, jos halutaan vastustaa sitä, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama huoltajuspäätös tunnustetaan ja pannaan täytäntöön? Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

Ensimmäisen asteen tuomioistuimen päätös ulkomaisen tuomioistuimen päätöksen tunnustamisesta voidaan riitauttaa tekemällä valitus aluetuomioistuimelle, ja aluetuomioistuimen päätös voidaan riitauttaa tekemällä

valitus korkeimman oikeuden jaostolle (*Senāts*).

Asianosainen, jonka ilmoitettu asuinpaikka tai, jos sellaista ei ole, tosiasiallinen asuinpaikka on Latviassa, voi tehdä valituksen 30 päivän kuluessa päätöksen jäljennöksen vastaanottamisesta. Asianosainen, jonka ilmoitettu asuinpaikka tai tosiasiallinen asuinpaikka ei ole Latviassa, voi tehdä valituksen 60 päivän kuluessa päätöksen jäljennöksen vastaanottamisesta.

17 Mitä lakia tuomioistuin soveltaa lapsen huoltoa koskevassa oikeudenkäynnissä silloin kun lapsi tai osapuolet eivät asu tässä jäsenvaltiossa tai kun he ovat eri maiden kansalaisia?

Latvia noudattaa 19. lokakuuta 1996 tehtyä Haagin yleissopimusta toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa sekä Latvian tasavallan ja Venäjän federaation, Ukrainan, Valko-Venäjän tasavallan, Uzbekistanin tasavallan, Kirgisian tasavallan ja Moldovan tasavallan kahdenvälisiä sopimuksia oikeusavusta.

Tämä verkkosivu on osa [Sinun Eurooppasi](#) -sivustoa.

[Anna palautetta](#) sisällön hyödyllisyydestä.

■ Päivitetty viimeksi: 28/01/2025

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.